

Daugelio daržovių gaminių kainos per 2006–2008 metus Lietuvoje padidėjo: nekoncentruotų pomidorų tyrių ir pastų – 11 proc., pomidorų kečupo, užšaldytų daržovių ir jų mišinių, paruoštų ir užkonservuotų išlukštentų pupelių – daugiau kaip 30 proc. Raugintų kopūstų kainos per 2006–2008 metus sumažėjo 4 proc., pomidorų sulčių – 11 proc.

Daržovių produktų gamyba orientuota į vidaus rinką: per 2008 metų sausio–spalio mėnesius Lietuvoje parduota 90 proc. pomidorų sulčių, 84 proc. pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų. Užšaldytų daržovių ir jų mišinių vidaus rinkoje parduota 61 proc., raugintų kopūstų – 97 proc., paruoštų ar konservuotų išlukštentų pupelių – 84 proc.

Daržovių produktų užsienio prekybos balansas 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, kaip ir 2007-aisiais, išliko neigiamas. Pomidorų sulčių įvežta 4,5 karto daugiau nei išvežta. Importuota 3,3 tūkst. t: 54 proc. – iš Latvijos (po 1,47 Lt/l), 37 proc. – iš Lenkijos (po 2,18 Lt/l). Pomidorų kečupo ir kitų pomidorų padažų įvežta 1,6 karto daugiau nei išvežta. Daugiausia šios produkcijos importuota iš Nyderlandų – 27 proc., iš Latvijos – 23 proc. Pigiausias kečupas (2,01 Lt/kg) – iš Rusijos – 6 proc. importo.

Nauji teisės aktai. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministras 2008 m. rugsėjo 25 d. įsakymu Nr. 3D-521, siekdamas sumažinti pripažintiems prekiautojams, taikantiems veiksmingą savikontrolės sistemą ir nuolat užtikrinantiems tiekiamų rinkai produktų atitiktį nustatytiems prekybos standartams, administracinę naštą, sudaryti palankesnes sąlygas plėtoti prekybą vaisiais ir daržovėmis, nustatė prekiautojų šviežiais vaisiais ir daržovėmis patvirtinimo ir jų tiekiamos rinkai bei eksportuojamos produkcijos tikrinimo tvarką, prekiautojų atsakomybę, vaisių ir daržovių pakuočių ženklinimo reikalavimus.

VAISIAI IR UOGOS / *FRUIT AND BERRIES*

Statistikos departamento prie LRV duomenimis, 2007 metais sodai ir uogynai Lietuvoje užėmė 29,5 tūkst. ha, tai sudarė 1,1 proc. žemės ūkio naudmenų (ŽŪN) ploto, buvo apie 20 tūkst. sodų ir uogynų ūkių, 26 proc. mažiau nei 2005-aisiais, daugiausia (24 proc.) jų – 2–5 ha. Palyginti su 2006 metais, sodų ir uogynų plotai sumažėjo: vyšnių – 48 proc., slyvų – 36 proc., obelų ir juodųjų serbentų – po 17 proc. Sodų ir uogynų produkcijos dalis bendrojoje žemės ūkio produkcijoje 2007 metais dėl mažo derliaus sudarė tik 0,4 proc., palyginti su 2006-aisiais, 5,3 karto mažiau.

Lietuvoje vaisių ir uogų suvartojimas mažėja: 2007 metais jis smuko ir pasiekė 2001–2002 metų lygį, palyginti su 2006-aisiais, sumažėjo net 17 kg.

Vidaus rinka. 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais šalyje vaisių ir uogų supirka (22,4 tūkst. t) 47 proc. mažiau nei 2007-aisiais tuo pačiu laikotarpiu, o vidutinė kaina (447 Lt/t) sumažėjo 34 proc. Daugiausia supirka obuolių (95,6 proc.), o įvairių rūšių uogų – 4,3 proc., kaulavaisių – mažiau nei 0,1 proc. Analizuojamu laikotarpiu šaldytų vaisių ir uogų Lietuvos įmonėse pagaminta 2164,9 t, arba 16 proc. mažiau nei prieš metus, vidutinė gamintojų kaina (9909 Lt/t) pakilo 69 proc., o pardavimai šalies rinkoje sumažėjo 28,5 proc.

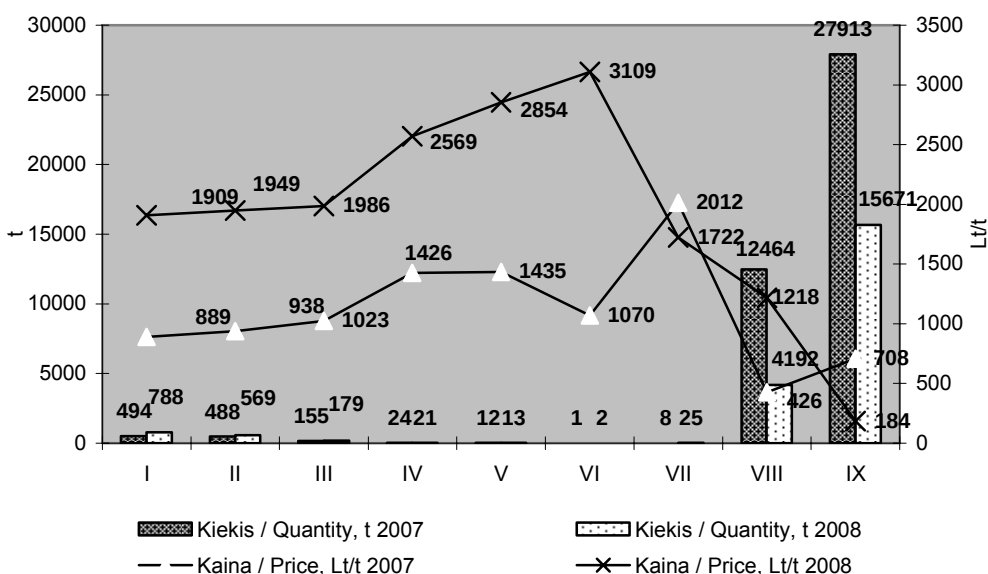
2008 metų III ketvirtį, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, už vaisius ir uogas mokėta net 50 proc. pigiau (331 Lt/t), jų supirkta (20,9 tūkst. t) 49 proc. mažiau. Nors aviečių supirkta 5 kartus daugiau nei 2007-aisiais, už jas mokėta brangiausiai (5378 Lt/t). 2008 metų spalį, palyginti su 2007 metų spalio, vaisiai Lietuvoje atpigavo 76,4 proc.

Užsienio prekyba. Per 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesius vaisių ir uogų eksportuota už 700,4 mln. Lt, 20,6 proc. daugiau nei per tą patį 2007-ųjų laikotarpį. Daugiausia eksportuota obuolių, už 238,8 mln. Lt. Vaisių ir uogų eksporto kiekis (236,2 tūkst. t) analizuojamu laikotarpiu sumažėjo beveik 12,5 proc. Daugiausia vaisių ir uogų išvežta į Rusiją (76,5 proc.). Latvijai teko 4,7 proc., Vokietijai – 4,3 proc. ir Estijai – 3,7 proc. viso vaisių ir uogų eksporto vertės. Palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, eksportas į Vokietiją sumažėjo 58,6 proc., o į Rusiją padidėjo 17,2 proc.

2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais į Lietuvą importuota 289,1 tūkst. t vaisių ir uogų už 825,1 mln. Lt. Iš ES šalių įvežta 244,3 tūkst. t (84,5 proc.) produkcijos, daugiausia – iš Lenkijos (54,7 proc.), Italijos (10,2 proc.) ir Nyderlandų (10,0 proc.). Palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, bendras importo kiekis sumažėjo 2 proc. (iš ES šalių – 4,8 proc.), vertė padidėjo 27,5 proc.

Obuoliai

Vidaus rinka. Statistikos departamento prie LRV duomenimis, per 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesius Lietuvoje supirkta beveik 22 tūkst. t obuolių, arba 48 proc. mažiau negu 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, vidutinė supirkimo kaina (322 Lt/t) sumažėjo 49 proc. (1 pav.).

1 pav. Obuolių supirkimas 2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, Lt/t
Figure 1. Purchase of apples in January–September 2007 and 2008, Lt/t

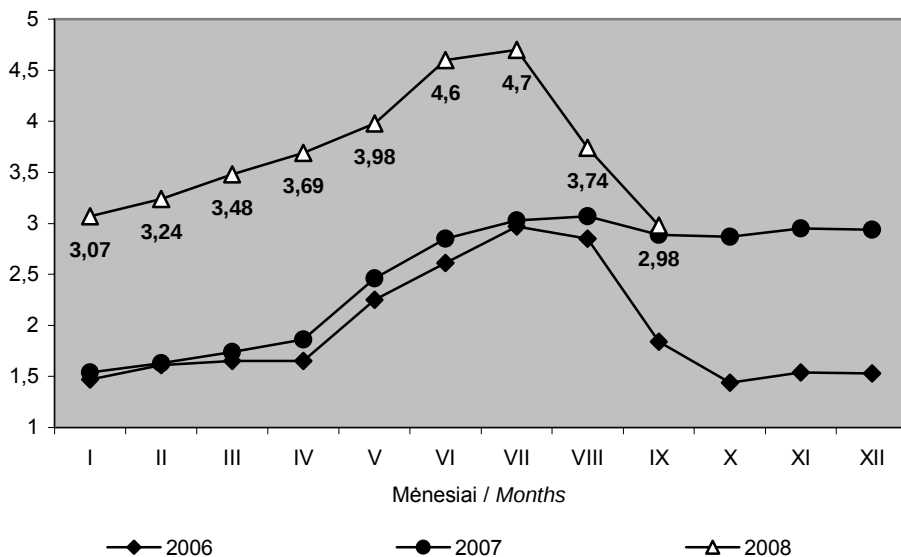
Šaltiniai: Žemės ūkio produkcijos supirkimas 2008 m. balandžio 1 d., liepos 1 d. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV.

Obuolių supirkimo kainos Lietuvoje priklauso nuo Lenkijos obuolių derliaus: 2007 metais Lenkijoje išauginta apie 1 mln. t obuolių, už jų kilogramą vidutiniškai mokėta 2,2 Lt, o skirtų perdirbti – 0,99 Lt. 2008 metais buvo prognozuojama suskinti 2,4 mln. t obuolių, ir nepavykus Lenkijos obuolių augintojams išsiderėti iš obuolių perdirbimo įmonių aukštesnių kainų, jos mažėjo: perdirbimui skirtų obuolių kaina svyravo nuo 140 iki 170 Lt/t, o desertinių obuolių, priklausomai nuo veislės, buvo 690–1040 Lt/t.

ŽŪMPRIS duomenimis, spalio pradžioje Lietuvos sodininkystės ūkiuose desertinių obuolių kaina priklausomai nuo veislės, dydžio ir kokybės, svyravo nuo 800 iki 1200 Lt/t. Ji, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, buvo apie 40 proc. mažesnė. Perdirbimui skirtų obuolių kaina svyravo nuo 120 iki 180 Lt/t. Spalio pabaigoje obuolių realizacija iš prekinių sodininkystės ūkių dar buvo palyginti neaktyvi. Rinkoje buvo gausu lenkiškų obuolių. Lenkijoje ne mažesnės kaip 65 mm frakcijos ‘Lobo’ ir ‘Cortland’ veislių obuolių, skirtų eksportui į Rytus, kaina siekė 400 Lt/t, o ‘Gala’ veislės – 700–750 Lt/t. Lietuvos augintojai prekybos tinklams tiekė ‘Auksio’, ‘Slava Pobediteliam’, ‘Delikates’ ir ‘Cortland’ veislių obuolius. Prognozuojama, kad Lenkijoje ir Lietuvoje desertinių obuolių kainos pradės kilti po Naujųjų metų, kai realizaciją baigs smulkūs augintojai.

2008 metų lapkritį ir gruodžio pradžioje vidutinės obuolių pardavimo kainos prekiniuose ūkiuose buvo 0,80–1,10 Lt/kg. Lenkijos didmeninės prekybos bazėse 2008 metų lapkritį obuolių kainos svyravo nuo 0,45 iki 1,53 Lt/kg.

Pradėjus supirkti naujojo derliaus obuolius, jų kaina mažmeninėje rinkoje taip pat krito, bet nepasiekė 2007-ųjų lygio. 2008 metų III ketvirtį, palyginti su 2007-ųjų metų tuo pačiu laikotarpiu, obuolių kaina didesnė net 55 proc. (2 pav.).

2 pav. Obuolių* vidutinės mažmeninės kainos 2006–2008 metais, Lt/kg
Figure 2. Average retail prices of apples* in 2006–2008, Lt/kg

* II klasės / Class II.

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

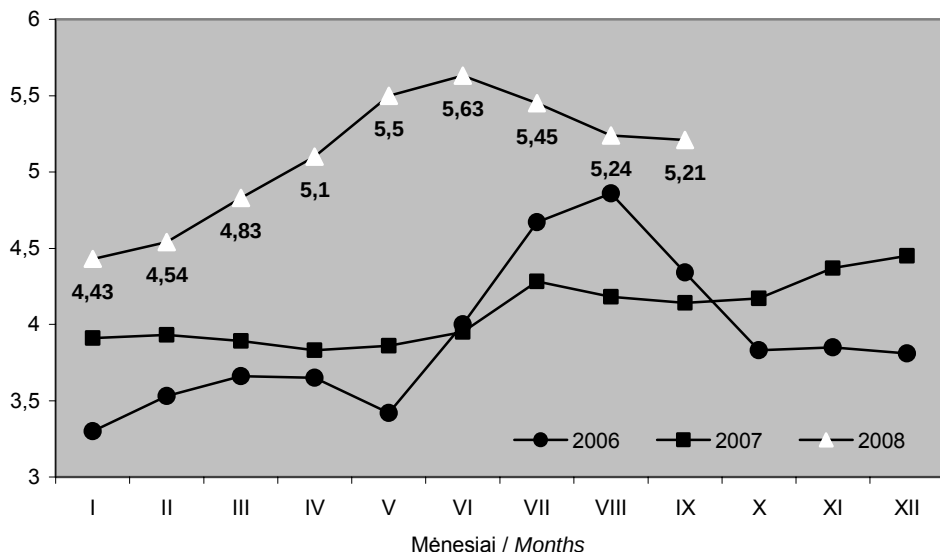
Užsienio prekyba. 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais eksportuota 127,5 tūkst. t obuolių už 238,8 mln. Lt, vidutinė kaina – 1872 Lt/t. Palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, eksporto kiekis sumažėjo 37,0 proc., vertė – 8,3 proc., tačiau vidutinė kaina išaugo 45,5 proc. 97,8 proc. obuolių parduota Rusijoje, vidutinė jų kaina (1867 Lt/t) buvo 41,2 proc. didesnė nei prieš metus tuo pačiu laiku, eksporto kiekis į šią šalį sumažėjo 30,6 proc.

2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais į Lietuvą importuota 116,9 tūkst. t obuolių už 236,7 mln. Lt, vidutinė jų kaina – 2024 Lt/t. 83,3 proc. įvežtų obuolių – lenkiški. Palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, importo kiekis sumažėjo 27 proc., vertė išaugo 9,8 proc., kaina – 50,5 proc. Vidutinė importuotų lenkiškų obuolių kaina (1875 Lt/t) buvo 48,4 proc. aukštesnė nei 2007-aisiais sausį–rugsėį.

Kriaušės

Vidaus rinka. Visuose šalies ūkiuose 2007 metais derančių kriaušių sodiniai užėmė 1233 ha, palyginti su 2006-aisiais, 30 proc. daugiau. Tačiau rinkai pateikiami produkcijos kiekiai vis dar itin maži. 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais supirkta 5,3 t šių vaisių, 2006-aisiais – tik 0,9 t. Išankstiniais duomenimis, 2008 metais kriaušių derlius (2,16 mln. t) ES-27 yra apie 16 proc. mažesnis nei 2007-aisiais. Tai lėmė kriaušių supirkimo kainos augimą: vidutinė kriaušių supirkimo kaina 2008 metų III ketvirtį buvo 2537 Lt/t, t. y. 77 proc. didesnė nei prieš metus. ŽŪMPRIS duomenimis, 2008 metų rugsėį Lenkijos didmeninės prekybos bazėse kriaušės kainavo nuo 2,07 iki 4,13 Lt/kg.

Mažmeninė kriaušių kaina Lietuvoje 2008 metų III ketvirtį 27,3 proc. buvo aukštesnė nei 2007 metų atitinkamu laikotarpiu (3 pav.).

3 pav. Kriaušių vidutinės mažmeninės kainos 2006–2008 metais, Lt/kg
Figure 3. Average retail prices of pears in 2006–2008, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Užsienio prekyba. 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais eksportuota 6,7 tūkst. t kriausių už 21,4 mln. Lt, į šalį importuota 8,5 tūkst. t už 25,3 mln. Lt. Neigiamas prekybos balansas (3,9 mln. Lt) buvo 41,2 proc. didesnis nei prieš metus tuo pačiu laikotarpiu. Daugiausia kriausių iš Lietuvos nupirko Rusija (86,3 proc. eksporto), Baltarusija (5,5 proc.), Estija (4,7 proc.). Daugiausia jų įvežta iš Nyderlandų (38,8 proc. importo) ir Lenkijos (19,6 proc.). Vidutinė importuotų kriausių kaina – 2983 Lt/t, pigiausios buvo iš Vengrijos įvežtos kriaušės (2287 Lt/t), iš Nyderlandų – 3218 Lt/t.

Juodieji serbentai

Vidaus rinka. Serbentynų plotas (4,4 tūkst. ha) 2007 metais sumažėjo 8 proc., palyginti su 2006 metais. Statistikos departamento duomenimis, 2008 metų III ketvirtį Lietuvoje buvo supirktas 593,6 t juodųjų serbentų po 2880 Lt/t. Palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, 12 proc. daugiau, vidutinė supirkimo kaina sumažėjo 11 proc. ŽŪMPRIS duomenimis, 2008 metų liepos pradžioje Lenkijos didmeninės prekybos bazėse juodieji serbentai kainavo 3,59–13,33 Lt/kg.

Užsienio prekyba. 2006 metų sausio–rugsėjo mėnesiais Lietuvoje užaugintus juoduosius serbentus pirkė Vokietija (237 t), Estija (36 t), Belgija (22 t) ir Latvija (13 t). Vidutinė eksportuotų uogų kaina (1483 Lt/t) buvo 16,8 proc. mažesnė nei prieš metus. Į Lietuvą juodieji serbentai importuojami itin mažais kiekiais, analizuojamu laikotarpiu iš Lenkijos, Nyderlandų ir Belgijos iš viso įvežta tik 3,6 t šių uogų, teigiamas prekybos balansas siekė 0,5 mln. Lt ir buvo 67 proc. didesnis nei prieš metus.

Braškės

Vidaus rinka. Eurostato duomenimis, 2008 metais derlingiausios braškės buvo Ispanijoje (39,3 t/ha), Nyderlanduose (24,9 t/ha). Lenkijos braškynai didžiausi ES (54,1 tūkst. ha, 8 kartus didesnis plotas nei Ispanijoje), derlius čia užauginamas panašus kaip Ispanijoje, Italijoje. Lietuviškų braškių derlingumas dar prastesnis – 2,8 t/ha. Lietuvoje braškynų plotas 2007-aisiais (1,8 tūkst. ha) sumažėjo 5,2 proc., palyginti su 2006 metais. Pavasarinė sausra sumažino neturinčių laistymo įrangos augintojų derlių.

2008 metų III ketvirtį braškės buvo supirktos brangiausiai – po 7817 Lt/t. 2008-aisiais iki spalio 1 d. šalyje supirktas 42,6 t braškių, už jas mokėta vidutiniškai po 5505 Lt/t. Palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, vidutinė braškių kaina pakilo 87,7 proc., uogų supirktas 46,1 proc. mažiau.

Užsienio prekyba. 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais eksportuota 4,0 tūkst. t braškių už 23,3 mln. Lt, vidutinė kaina – 5888 Lt/t. Palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, eksporto kiekis padidėjo 84,6 proc., vertė – 55,4 proc., tačiau kaina sumažėjo 15,8 proc. 98,9 proc. eksportuotų braškių parduota Rusijai.

Per 2008 metų I–III ketvirčius į Lietuvą importuota 3,4 tūkst. t braškių, už 19,8 mln. Lt. Teigiamas prekybos balansas (3,4 mln. Lt) buvo 12 proc. didesnis nei prieš metus. 89 proc. (3,1 tūkst. t) braškių įvežta iš Lenkijos, 3,5 proc. – iš Nyderlandų, 2,9 proc. – iš Belgijos ir 2,5 proc. – iš Ispanijos. Vidutinė importuotų braškių kaina (5785 Lt/t) buvo 4,0 proc. mažesnė nei prieš metus. Pigiausiai (3372 Lt/t) įvežta vengriškų braškių, brangiausiai – belgiškų (16690 Lt/t).

**Kai kurių vaisių ir uogų produktų gamyba ir pardavimas
2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais**
Production and sale of some fruit and berry products in January–September 2007 and 2008

Produktai / Products	Gamyba / Production			Pardavimas / Sale		
	2007	2008	%	2007	2008	%
Nekoncentruotos obuolių sultys, tūkst. l / <i>Apple juice, non concentrated, thou. L</i>	698,5	723,9	3,6	771,6	694,1	-10,0
Koncentruotos vaisių, uogų ir daržovių sultys (išskyrus pomidorų sultis), tūkst. l <i>Fruit, berry and vegetable juice (tomato juice excl.), concentrated, thou. L</i>	3475,8	1283,3	-63,1	3512,5	1607,8	-54,2
Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos, t <i>Jams, marmalades, jellies, puree and pastes, t</i>	3654,8	2257,9	-38,2	3478,8	2277,6	-34,5

Šaltinis: Išankstiniai Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Vaisių ir uogų gaminiai

Vidaus rinka. 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, Lietuvos įmonės sumažino koncentruotų sulčių ir džemų, marmeladų, drebučių, tyrių ir pastų gamybos apimtį, tačiau nekoncentruotų obuolių sulčių gamyba buvo 3,6 proc. didesnė. Minėtų gaminių paklausa sumažėjo, koncentruotų sulčių pardavimas – net 54,2 proc. (1 lentelė).

Analizuojamu laikotarpiu vidutinė nekoncentruotų obuolių sulčių kaina (1,95 Lt/l) pakilo 21,9 proc., o džemų grupės gaminių (4,17 Lt/l) – 54,4 proc. Nekoncentruotų obuolių sulčių pardavimas šalies rinkoje sudarė 89 proc. (619 tūkst. l) visų pardavimų, džemų grupės gaminių – 89 proc. (2 tūkst. t) ir koncentruotų sulčių – 18 proc. (292 tūkst. l).

Užsienio prekyba. Daugiausia (97 proc.) išaugo iš Lietuvos eksportuotų šalyje pagamintų džemų, marmeladų, tyrių kaina. 21 proc. brango kitais nei virimo būdais paruošti gaminiai (2 lentelė).

2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais Latvijos rinkai teko 69 proc. viso Lietuvoje pagamintų džemų grupės gaminių eksporto (621 t). Jų taip pat daugiausia įvežta iš Latvijos (50 proc. importo), Vengrijos (12,9 proc.), Lenkijos (11,9 proc.), bendras importo kiekis (2,4 tūkst. t) padidėjo 1,2 proc., o vidutinė kaina pakilo 5 proc.

Vidutinės eksportuotų ir importuotų vaisių ir uogų gaminių kainos
2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, Lt/t
Average prices of exported and imported fruit and berry products
in January–September 2007 and 2008, Lt/t

KN kodas CN code	Gaminiai Products	Eksportas* / Export*			Importas / Import		
		2007	2008	%	2007	2008	%
2007	Džemai, marmeladai, drebučiai, tyrės ir pastos <i>Jams, marmalades, jellies, puree and pastes</i>	1550	3048	97	6182	6461	5
2008	Kitais nei virimo būdais paruošti/konservuoti gaminiai <i>Commodities, prepared/conserved in another ways, not boiled</i>	6428	7767	21	4628	5360	16
2009	Nefermentuotos vaisių sultys (įskaitant vynuogių misą) ir daržovių sultys <i>Fruit juice (grape mash incl.) and vegetable juice, non fermented</i>	4152	3994	-4	2235	2742	23

* Lietuvoje pagaminti produktai / *Products of Lithuanian origin.*

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Analizuojamu laikotarpiu eksportuota 3,9 tūkst. t nefermentuotų sulčių. Pagrindinės šalyje pagamintų sulčių rinkos – Latvija (37,9 proc. eksporto), Vokietija (32,8 proc.) ir Estija (16,5 proc.). Daugiausia sulčių į Lietuvą importuota iš Latvijos (36,3 proc. importo kiekio) ir Lenkijos (26,1 proc.). Palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, sulčių importas (17,2 tūkst. t) sumažėjo 13,3 proc., vidutinė kaina pakilo 23 proc. Šaldytų vaisių ir uogų eksportas sumažėjo 7,9 proc., vidutinė kaina – 11,2 proc., o importas padidėjo 63 proc. Daugiausia (50,2 proc.) importuota iš Baltarusijos, palyginti su 2007 metais, importo kiekis iš šios šalies išaugo 84 proc.